

KRD.P.21.2021.1

Warszawa, 13.04.2021 r.

Szanowny Pan Minister

mgr inż. Wojciech Murdzek

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Edukacji i Nauki

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do rozmów prowadzonych w dniu 2.03.2021 r. pragniemy przedstawić oficjalne stanowisko Krajowej Reprezentacji Doktorantów w zakresie najpilniejszych spraw dotyczących środowiska doktoranckiego. W załączeniu do niniejszego pisma prezentujemy zagadnienia, które w naszej ocenie wymagają podjęcia centralnych działań o charakterze legislacyjno – prawnym, mających na celu doprecyzowanie bądź nowelizację poszczególnych przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) wraz z proponowaną koncepcją rozwiązań, co do zgłaszanych problemów bądź nieścisłości.

Jednocześnie pragniemy wyrazić zadowolenie z dotychczasowej współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki, licząc na podtrzymanie wypracowanej sfery dialogu, a także wzajemnej współpracy oraz współdziałania na rzecz środowiska doktoranckiego w Polsce.

Łącząc wyrazy szacunku

mgr inż. Jarosław Olszewski

Przewodniczący Krajowej Reprezentacji Doktorantów

I. Przedłużenie terminu zakończenia przewodów doktorskich.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przewody doktorskie wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przeprowadzane są na zasadach dotychczasowych. Ponadto, zgodnie z art. 179 ust. 4 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w związku z art. 35 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, przewody doktorskie niezakończone do dnia 31 grudnia 2022 r., odpowiednio umarza się albo zamyka się.

W związku z przywołanymi wyżej podstawami prawnymi pragniemy zwrócić uwagę, iż cel oraz powód, jaki przyświecał ustawodawcy w zakresie przedłużenia terminu zakończenia przewodów doktorskich jest nadal aktualny. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż od ponad dwunastu miesięcy zarówno na terenie Polski, jak i w innych państwach, wprowadzane są stosowne restrykcje mające na celu powstrzymanie pandemii. W tym względzie należy wskazać m.in. ograniczenie dostępu do urzędów badawczych oraz laboratoriów, utrudnienia w zakresie realizacji badań z dziedziny nauk społecznych czy medycznych opartych na kontakcie bezpośrednim, restrykcje dotyczące spotkań zespołów badawczych w formule stacjonarnej, ograniczenie dostępu do bibliotek oraz archiwów, a także utrudnienia w mobilności krajowej oraz międzynarodowej (odbywanie kwerend). Ponadto, należy pamiętać o ograniczeniach społecznych, w tym w szczególności konieczności sprawowania opieki nad dziećmi w czasie zamknięcia placówek oświatowych. Wskazana problematyka stanowi szczególne utrudnienie dla naukowców, którzy w swoich badaniach korzystają z laboratoriów, bowiem na ich terenie występuje zakaz przebywania dzieci, tym samym część środowiska naukowego nie ma możliwości realizacji badań, mimo właściwej organizacji pracy zespołu oraz spełnienia warunków sanitarnych.

Wskazane wyżej działania, choć niewątpliwie słuszne, powodują znaczące ograniczenie aktywności naukowej. W związku z koniecznością respektowania ww. restrykcji zasadnicza

część badań naukowych została całkowicie zawieszona lub przynajmniej znacząco ograniczona. Zaś aktualna sytuacja pandemiczna charakteryzująca się dużą dynamicznością nie daje gwarantów rychłego powrotu do tradycyjnej formy prowadzenia badań.

Zważając na powyższe, wnosimy o przedłużenie terminu zakończenia przewodów doktorskich w terminie do dnia 31 grudnia 2023 r. Powyższa zmiana umożliwi przeprowadzenie rzetelnych badań, a także wpłynie na właściwą realizację doktoratów.

Propozycja nowelizacji:

W ustawie z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce art. 179 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Postępowania, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz przewody doktorskie, niezakończone do dnia 31 grudnia 2023 r., odpowiednio umarza się albo zamyka się.”.

II. Przedłużenie terminu wygaszenia studiów doktoranckich.

Zgodnie z art. 279 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, studia doktoranckie rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się na zasadach dotychczasowych, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2023 r. Zważając na powyższe, powołując się na argumenty przywołane w punkcie I niniejszego pisma wnosimy o przesunięcie terminu wygaszenia studiów doktoranckich z 31 grudnia 2023 roku na 31 grudnia 2024 roku.

Pragniemy zaznaczyć, iż w aktualnym stanie faktycznym i prawnym doktorantki oraz doktoranci, którzy zrekrutowali się na studia doktoranckie w ostatnim roku przed reformą wprowadzoną ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, nie mogą skorzystać z możliwości dwukrotnego przedłużenia kształcenia, tym samym nie są traktowani w sposób równy względem innych doktorantek i doktorantów studiów doktoranckich. Przywołana nierówność ma zastosowanie również względem osób, które w toku kształcenia wykorzystały urlop np. związany z rodzicielstwem.

Propozycja nowelizacji:

W ustawie z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce art. 279 ust. 1 - 2 otrzymuje brzmienie:

„1. Studia doktoranckie rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się na zasadach dotychczasowych, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2024 r.

2. Nadzór merytoryczny nad studiami doktoranckimi, o którym mowa w art. 195 ust. 7 ustawy uchylanej w art. 169 pkt 3, prowadzonymi w uczelniach sprawują:

1) do dnia 30 września 2019 r. – rady jednostek organizacyjnych uczelni;

2) od dnia 1 października 2019 r. do dnia 31 grudnia 2024 r. – podmioty wskazane w statutach uczelni.”

III. Interpretacja terminu zakończenia przewodu doktorskiego.

Zgodnie z art. 179 ust. 4 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przewody doktorskie niezakończone do dnia 31 grudnia 2022 r., odpowiednio umarza się albo zamyka się. W tym miejscu pragniemy zaznaczyć, iż nakaz umorzenia bądź zamknięcia postępowania niezależnie od etapu, na którym owo postępowanie się znajduje, nosi znamiona nierównego traktowania. Przywołany przepis w dotychczasowym brzmieniu doprowadzi bowiem do sytuacji, w której procedury administracyjne będą stanowiły czynnik uniemożliwiający uzyskanie stopnia naukowego doktora przez część doktorantek i doktorantów.

Pragniemy zwrócić uwagę, iż wykładnia językowa oraz systemowa analizowanego przepisu nakazuje zakończyć przewód doktorski do określonego terminu, tak więc do wskazanego terminu muszą zostać zakończone wszelkie czynności administracyjno - prawne, włącznie z wydaniem decyzji o nadaniu stopnia doktora. Powyższe oznacza, iż wskazany w przepisach wprowadzających termin zakończenia przewodu doktorskiego wymusza na doktorantkach i doktorantach konieczność zakończenia badań oraz procesu twórczego rozprawy doktorskiej z kilkumiesięcznym wyprzedzeniem względem terminów ustawowych,

celem zakończenia procedury administracyjnej o nadanie stopnia doktora przed wskazanym ustawowo terminem.

Wskazana regulacja powoduje zatem poważny problem, którego rozwiązanie niewątpliwie stanowi wyzwanie najbliższych miesięcy. W tym względzie pragniemy, także podkreślić, iż przedstawiona problematyka znajduje swoje potwierdzenie w obawach środowiska doktoranckiego kierowanych do Krajowej Reprezentacji Doktorantów. Obawy budzi przede wszystkim perspektywa wewnętrznego regulowania przez jednostki prowadzące studia doktoranckie terminów składania rozpraw doktorskich. W naszej ocenie niedopuszczalnym działaniem jest odgórne narzucenie terminu złożenia rozprawy doktorskiej bez zachowania właściwego okresu przygotowawczego.

Zważając na powyższe, pragniemy przedstawić dwa modele rozwiązania wskazanego problemu:

- 1) wydanie interpretacji, w której stwierdza się, iż podane w art. 179 ust. 4 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce określenie dotyczące zakończenia przewodów doktorskich dotyczy złożenia rozprawy doktorskiej, nie zaś zakończenia całego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora;
- 2) ustanowienie przepisów określających krańcowy termin złożenia rozprawy doktorskiej obowiązujący wszystkich uczestników studiów doktoranckich na dzień 30 września 2022 r. lub w przypadku przychylenia się do punktu I niniejszego pisma odpowiednio 30 września 2023 r.

IV. Certyfikowane egzaminy z języka obcego nowożytnego.

Pragniemy zauważyć, iż kolejne obostrzenia związane z rozwojem pandemii oraz konieczność minimalizowania kontaktów międzyludzkich uniemożliwiają przystępowanie do wymaganych w postępowaniu o nadanie stopnia doktora egzaminów językowych w tradycyjnej, stacjonarnej formie. Ponadto, przeprowadzona przez Doktoranckie Forum Uniwersytetów Polskich analiza funkcjonowania jednostek upoważnionych do wydawania

certyfikatu potwierdzającego znajomość języka obcego nowożytnego zgodnego z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, wskazuje na znaczące trudności w jego uzyskaniu. Część podmiotów realizująca egzaminy certyfikacyjne zawiesiła swoją działalność w dotychczasowej formie lub realizuje egzaminy certyfikacyjne w formie zdalnej, która ze względów technicznych stanowi znaczące utrudnienie dla zdającego.

Zważając na powyższe, zwracamy się z prośbą o rozważenie możliwości uznania poziomu znajomości języka obcego nowożytnego na poziomie B2 przez kandydata do nadania stopnia doktora na podstawie uzyskanego w czasie studiów podstawowych pozytywnego wyniku egzaminu z tegoż języka.

V. Obowiązek publikowania pracy doktorskiej w Biuletynie Informacji Publicznej w kontekście praw autorskich.

Zgodnie z art. 188. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, podmiot doktoryzujący, nie później niż 30 dni przed wyznaczonym dniem obrony rozprawy doktorskiej, udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej rozprawę doktorską będącą pracą pisemną wraz z jej streszczeniem albo opis rozprawy doktorskiej niebędącej pracą pisemną oraz recenzje. W związku z powyższym pragniemy zasygnalizować problematyczną sytuację, w jakiej znajdują się doktorantki i doktoranci, którzy w całości bądź częściowo opublikowali już wyniki swoich badań w wysoko punktowanych czasopismach, do których dostęp jest ograniczony, a w związku z tym utracili oni prawa do publikacji swojego dorobku w innych źródłach.

Zdając sobie sprawę z istoty publikowania wyników badań w renomowanych czasopismach naukowych, wnosimy o wydanie interpretacji, zgodnie z którą w opisywanym przypadku za spełnienie wymogu ustawowego zostanie uznane opublikowanie w Biuletynie

Informacji Publicznej jedynie opisu zagadnień poruszanych w artykule naukowym o ograniczonym dostępie w formie ustrukturyzowanego abstraktu.

VI. Ocena śródkresowa doktorantek i doktorantów Szkół Doktorskich.

Zgodnie z art. 202 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce realizacja indywidualnego planu badawczego podlega ocenie śródkresowej w połowie okresu kształcenia określonego w programie kształcenia. Ocena śródkresowa zakłada analizę oraz ewaluację realizacji złożonego przez doktorantkę lub doktoranta indywidualnego planu badawczego. Ponadto, uzyskana ocena przekłada się na utrzymanie statusu doktorantki lub doktoranta, wysokość uzyskiwanego stypendium doktoranckiego oraz możliwość zatrudnienia na stanowisku nauczyciela akademickiego lub pracownika naukowego. Należy zatem zaznaczyć, iż ocena śródkresowa ma niebagatelne znaczenie dla uczestników Szkół Doktorskich.

Zważając na powyższe, pragniemy podkreślić, iż utrudnienia w zakresie prowadzenia badań dotknęły wszystkie podmioty naukowe oraz wszystkich badaczy i badaczki, niezależnie od etapu kariery naukowej. Restrykcje wprowadzone w związku z ograniczeniem rozprzestrzeniania się pandemii SARS-CoV-2 znacząco utrudniły realizację założeń badawczych, także w przypadku doktorantek i doktorantów Szkół Doktorskich. W związku z tym, wnosimy o rozważenie możliwości wprowadzenia zaleceń skierowanych do Szkół Doktorskich dotyczących wystawiania ocen śródkresowych uwzględniających trudności wynikające z realizacji indywidualnego planu badawczego w związku z pandemią.

VII. Zapomoga dla doktorantek i doktorantów Szkół Doktorskich.

Zwracamy się z prośbą o podjęcie pilnych oraz kompleksowych działań mających za zadanie umożliwienie doktorantom i doktorantom Szkół Doktorskich ubieganie się o dodatkową pomoc materialną w postaci zapomogi. Pragniemy zaznaczyć, iż zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce o otrzymanie zapomogi

może ubiegać się student, który znalazł się w przejściowo trudnej sytuacji materialnej. Ustawodawca, ustalając kryterium finansowe nie posługuje się zatem wskazaniem konkretnego dochodu uzyskanego przez osobę wnioskującą, lecz wprowadza określenie rozszerzające odnoszące się do pogorszenia sytuacji materialnej.

Zważając na powyższe, brak określenia warunku sine qua non w postaci konkretnego wymogu nieprzekraczalności dochodu uzyskiwanego przez doktorantkę lub doktoranta powoduje, iż otrzymywane przez uczestników Szkół Doktorskich stypendium doktoranckie nie stanowi czynnika wyłączonego możliwość ubiegania się o przyznanie dodatkowej pomocy materialnej w postaci zapomogi, jako pomocy udzielanej w związku ze znalezieniem się w przejściowo trudnej sytuacji materialnej.

Z przykrością należy jednak stwierdzić, iż obowiązujący stan prawny w zakresie podmiotowym dotyczy jedynie studentów. Ustawodawca, podczas prac legislacyjnych pominął umożliwienie doktorantkom i doktorantom ze Szkół Doktorskich ubieganie się o zapomogę, mimo tego, iż w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym przewidywał tożsame rozwiązanie uprawniające do pobierania zapomogi przez doktorantki i doktorantów studiów doktoranckich.

Zważając na powyższe, wnosimy o podjęcie działań legislacyjnych, dzięki którym uczestnicy Szkół Doktorskich staną się podmiotami uprawnionymi do pobierania zapomogi. Jednocześnie pragniemy zwrócić uwagę, iż istota wskazanego problemu jest szczególnie aktualna w dobie pandemii, dlatego też podkreślamy konieczność pilnych zmian prawnych.

Wnosimy o podjęcie działań prawnych zmierzających do szybkiego oraz kompleksowego rozwiązania wskazanych problemów. Jednocześnie, pragniemy zapewnić, iż pozostajemy do Państwa dyspozycji w zakresie wszelkich konsultacji.

mgr inż. Jarosław Olszewski

Przewodniczący Krajowej Reprezentacji Doktorantów

